

1 אפילו אם נותר רק בל שְהוּא מהכבר, נמי יועיל להשאל אצל חכם
2 כדי לפטור למפרע על אכילתו, שהרי לא עבר על שבועתו עד
3 שיאכל את כולה. ואם כן, באיזה אופן נאמרו דברי רבא שניתן
4 להשאל רק אם נשאר כזית.
5 משיבה הגמרא: **אי בְעֵית אִימָא** – אם תרצה תוכל ליישב כך, שרבא
6 דיבר בשבועה **'שלא אוכל'**, ואי בְעֵית אִימָא, שרבא דיבר בשבועה
7 **'שלא אוכלנה'**. ומבאר הגמרא, איבְעֵית אִימָא, שרבא דיבר
8 בשבועה **'שלא אוכל'**, ובכל כזית שאוכל מהכבר עובר באיסור,
9 ובכל זאת ניתן להשאל אף על מה שאכל, משום דמינו דמְהֵנָא ליה
10 **שאלה אביות בתרא** – מתוך שמועילה השאלה להתיר את הכזית
11 האחרון שיש בו איסור בפני עצמו, מְהֵנָא ליה **השאלה** להתיר נמי
12 **אביות קמא** – אף את הכזית הראשון שכבר אכל, שהרי כשנשאל
13 אצל החכם על הנותר נעקרת השבועה למפרע ונמצא שבאכילתו
14 לא עבר על שבועתו. אמנם אם לא נותר כזית, אינו יכול להשאל
15 משום שאין נשאלים על שבועה שעבר עליה.
16 **ואיבְעֵית אִימָא**, שרבא דיבר בשבועה **'שלא אוכלנה'**, ואינו עובר
17 אלא באכילת כל הכבר, ומה שצריך כזית כדי להשאל, הוא משום
18 **שאי שניר ביות מהכבר, חשיב שיעור זה לאיתשולי עליה** – להשאל
19 עליו, ועל ידי שנשאל על כזית ומתיר שבועתו פוקע האיסור מכל
20 הכבר, ואי לא נשאר כזית, אמנם אינו חייב עד שיאכל את כולה,
21 אבל לא **חשיב שיעור זה לאיתשולי עליה** ולהפקיע את האיסור
22 למפרע מכל הכבר.
23 הגמרא חוזרת ומקשה על דברי רבא שלאחר שהסתיימה שבועתו
24 אינו יכול להשאל עליה. מקשה הגמרא: **מיתבי, שנינו בברייתא, מי**
25 **שנדר שתי תקופות של נזירות, ומנה את ימי הנזירות הראשונה**
26 **ובסופם הפריש עליה** – על נזירות זו קרבן, ואחר כך נשאל אצל
27 חכם על הראשונה והתירה לו, עלתה לו הנזירות השנייה בשמירת
28 הימים לשם הנזירות הראשונה ואינו צריך למנות שוב עבור השניה.
29 הרי שמבואר בברייתא, שאף לאחר סיום הנזירות הראשונה, ניתן
30 להשאל עליה ולבטלה למפרע, ואילו רבא אמר שאין נשאלים על
31 שבועה שהסתיימה. מיישבת הגמרא: **הכא במאי עסקינן, בשלא**
32 **ביפר** – באופן שהפריש הנזיר קרבנות לנזירותו הראשונה ועדיין לא
33 הקריבם לכפרתו, ומחמת חיוב הכפרה נחשב שעדיין לא הסתיימה
34 הנזירות וניתן להשאל עליה.
35 מקשה הגמרא: **והתניא בברייתא אחרת, שאף אם ביפר על הנזירות**
36 **הראשונה ואחר כך נשאל עליה, נחשבים הימים שנמנו כבר כמי**
37 **שנמנו לצורך השניה, ומוכח מזה שניתן להשאל על נזירות**
38 **שהסתיימה וכמו כן על שבועה שכבר עבר עליה. מיישבת הגמרא:**
39 **אמנם מדובר שכבר הקריב את קרבנותיו, אבל מדובר באופן שלא**
40 **גלח הנזיר את שערותיו, וברייתא זו, כשיטת רבי אליעזר היא, דאמר**
41 **(נדר מה) שתגלחת הנזיר מעכבא** – מעכבת מלהתירו בשתיית יין
42 ולהיטמא למתים, ומחמת איסור זה שהוא מדיני הנזירות, נחשב
43 שלא הסתיימה תקופת הנזירות הראשונה.
44 מקשה הגמרא: **והתניא בברייתא אחרת, שאף אם גלח את שערותיו**
45 **ואחר כך נשאל על נזירותו, נחשבים הימים שנמנו כמי שנמנו לשניה,**
46 **ומוכח מזה שניתן להשאל על נזירות שהסתיימה וכמו כן על שבועה**
47 **שעבר עליה.**
48 **אמר** – **תירין רב אשי, נזירות קא רמית** – וכי הנך מקשה מדין
49 נזירות על דין שבועה, הרי שונה דין נזירות שיש לומר בו, **מי גרם**
50 **בתחילה לנזירות השנייה שלא תחול על הימים שנמנו אלא הם נמנו**
51 **לשם הראשונה, ומחמת כן אנו אומרים שהסתיימה הראשונה ולא**

52 ניתן להשאל עליה, הרי זה הנזירות הראשונה שחלה מיד מחמת
53 דבורו הראשון, וכיון שנשאל עליה אצל החכם וגילה החכם
54 שחרטתו של הנדר חרטה ועקר את הנזירות למפרע, בטלה נזירות
55 זו ואינה קיימת עוד, ומתברר למפרע שהימים הראשונים נמנו לצורך
56 הנזירות השניה, והרי זה כמי שקיימת הראשונה לפנינו ויכול
57 להשאל עליה. אולם בכבר שנשבע עליה שלא לאכלה ואכלה, על
58 כרחק כבר עברה שבועתו ואינו יכול להשאל עליה.
59 הגמרא מביאה שיטה החולקת על רבא בדין נשבע על ככר ואכלה.
60 **אמימר אמר, אפילו אם אכלה כולה, נשאל עליה אצל חכם ומתיר**
61 **את שבועתו. והטעם לכך הוא, אי אכל את הככר בשוגג והתחייב**
62 **בקרבו, הרי שכל זמן שלא הקריב הוא מהוסיף קרבן, והרי זה שיעור**
63 **בשבועה וכמי שלא הסתיים ענין השבועה, וניתן להשאל עליה**
64 **ולהפטר מחיוב קרבן. ואי אכלה במזיד, הרי שכל זמן שלא לקה הוא**
65 **מהוסיף מלקות, והרי זה שיעור בשבועה וכמי שלא הסתיים ענין**
66 **השבועה, וניתן להשאל עליה ולהפטר מחיוב מלקות. אבל אם אכל**
67 **במזיד ובפתוהו** – **קשרוהו** על העמוד להלקות, לא – אינו יכול
68 להשאל על שבועתו, **ובדשמואל, דאמר שמואל, אדם שהתחייב**
69 **מלקות ובפתוהו על העמוד, ונשמת ורין מביית דין, פטור מחיוב**
70 **המלקות, משום שהתבזה בכפיתו והתקיים בו מה שנאמר בפרשת**
71 **מלקות ונגלה אחיך לעיניך** (דברים כה א), כלומר, כיון שנקלה
72 – **התבזה** המחוייב מלקות הרי הוא אחיך. הרי שסבר שמואל שאדם
73 המחוייב מלקות וכפתוהו על העמוד הרי זה כאילו לקה, ומשום כך
74 לאחר הכפיתה הסתיים חיובו על השבועה ולא ניתן להשאל עליה.
75 דוחה הגמרא: **ולא היא** – אין לדמות את דברי אמימר לדברי
76 שמואל, משום שדווקא **התם** – שם, בדברי שמואל, יש לפטור את
77 האדם שכפתוהו לעמוד וברו, משום שרין התבזה בריצתו, ומשום
78 ביזוי זה הוא נחשב כמי שלקה ואין חורים לבזותו במלקות. אבל
79 **הכא** – כאן, בחיוב מלקות מחמת אכילת הככר, שלא רין הנשבע
80 מבית דין, אין לומר שהכפיתה לבדה נחשבת כמלקות, ואף לאחר
81 הכפיתה לעמוד ניתן להשאל על השבועה.
82 הגמרא מביאה דין נוסף של רבא העוסק בשבועה על אכילת ככר.
83 **אמר רבא, אדם שאמר על ככרות שלפניו, שבועה שלא אוכל בכר**
84 **זו אם אוכל כבר זו, ונמצא שאחת היא כבר האיסור, שאסרה על**
85 **עצמו אם יאכל חברתה, והאחרת היא כבר התנאי, שאם יאכלנה**
86 **יחול האיסור על חברתה, ועבר ואכלן, דינו משתנה לפי צורת**
87 **אכילתו. אם עבר ואכל תחילה את ככר התנאי הקרויה ראשונה**
88 **בשוגג** – שלא זכר שבאכילת הראשונה נאסרת השניה, ולאחריה
89 את ככר האיסור הקרויה שנייה במזיד, פטור ממלקות ואפילו אם
90 התרו בו קודם אכילת השניה, משום שבאכילת הראשונה לא זכר
91 שבועתו ואינו בכלל 'האדם שבועה' ולא חלה השבועה לאסור
92 באכילה את ככר האיסור. וכל שכן שפטור מקרבן, שהרי אין חיוב
93 קרבן על מעשה במזיד.
94 ואם אכל את הראשונה במזיד, שזכר בשעת אכילת התנאי שמחמת
95 אכילתו נאסרת השניה, ואת השנייה אבל בשוגג, ששכח בשעת
96 אכילתה את שבועתו, חייב קרבן ככל עובר בשוגג על שבועתו.
97 ואם אכל את שתייהן בשוגג, והיינו שבשעת אכילתו לא זכר את
98 שבועתו, בין אם אכל תחילה את התנאי ובין אכל תחילה את
99 האיסור, פטור, משום שאינו בכלל 'האדם שבועה' שהרי בשעת
100 אכילה ראשונה שראויה השבועה לחול שכח את שבועתו, ולא חלה
101 השבועה.

המשך ביאור למס' שבועות ליום שלישי עמ' ב

5 ומנין לדיין, שידוע בדין שהוא מרומה – שצדדי הדין הם ברמאות,
6 לפי שמבין מתוך דברי העדים שאינם מעידים אמת, שלא יאמר
7 הדיין, הואיל והעדים מעידין, אהתקנו – אפסוק בדין על פי עדותם,
8 ויהא

1 ומנין לדיין, שידוע ומכיר לחבירו הדיין המצטרף עמו לדרן שהוא
2 גולן, וכן עד שידוע בחבירו המעיד עמו שהוא גולן, מנין שלא
3 יצטרף עמו – עם הדיין הגולן, או עם העד הגולן אפילו לעדות אמת,
4 תלמוד לומר 'מדבר שקר תרחק'.

55 חלה, ששנינו לגבי הכלל שיש ארבעה סוגי נדרים שאינם חלים כיון
 56 שניכר לכל שאין בהם כלום (שם ב) (אַרְבַּעַת נְדָרִים הַתִּירוּ חֻכְמִים
 57 נְדָרֵי זְרוּזִין נְדָרֵי הַבָּאֵי נְדָרֵי שְׁנֵנוֹת נְדָרֵי אוֹנְסִין), נְדָרֵי שְׁנֵנוֹת
 58 שהתירו חכמים, בַּיָּד – מהו האופן שהותרו. אם אמר הרי דבר
 59 פלוני אסור עלי בקונם (נדר) אִם אֶכְלֵתִי וְאִם שְׁתִּיתִי הַיּוֹם, וְנִכְפַּר
 60 לאחר מכן שְׂאֵבֶל וְשֵׁתָה בַּיּוֹם, אולם בשעה שנדר שח
 61 שאכל או שתה, או שאמר קונם שְׂאֵינִי אוֹכֵל וְשֵׁינִי שׁוֹתֵה הַיּוֹם,
 62 כלומר, אם אוכל ואשתה היום יאסר עלי דבר פלוני, וְשֵׁבֶחַ מִנְדְּרוֹ
 63 וְאֶכְלֵל וְשֵׁתָה, מוֹתֵר – שני אופנים אלו אינם חלים והוא מותר בדבר
 64 שנדר ממנו, משום שבשעת חלות הנדר לא זכר את ענין הנדר. וְתִנִּי
 65 בברייתא עֲלָה – על משנה זו, בַּשֶּׁם שְׁנֵדְרֵי שְׁנֵנוֹת מוֹתְרִין, כִּף
 66 שְׁבוּעוֹת שְׁנֵנוֹת מוֹתְרוֹת, (שבועות שְׁנֵנוֹת הַיָּבֵי דְמֵי לֹא בִי הָאֵי
 67 גְּזוּנָא שְׁמַע מִיָּה) והאופן השני במשנה (והוא הדין בשבועה) הוא
 68 כדברי רבא שהנשבע על תנאי ועשה תחילה את התנאי, לא חלה
 69 השבועה אם לא זכר את השבועה בשעת עשיית התנאי.
 70 הגמרא מביאה מספר אופנים בהם יש לדון מצד אֵין שבועה חלה על
 71 שבועה: עֵיפָא (שם חכס) תִּנִּי מִסַּכְת שְׁבוּעוֹת בִּי (בבית) רָבָה. פְּנַע
 72 בִּיה אַבְימי אַחֵה – פגש אותו אבימי אחיו, אָמַר לִיה – שאל אבימי
 73 את עיפא, אדם שאמר 'שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֶכְלֵתִי שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֶכְלֵתִי',
 74 והאמת היא שאכל, מַהוּ – מה דינו. אָמַר לִיה עיפא, אֵינִי חַיִּיב אֶלָּא
 75 אַחֵה, משום שאין שבועה חלה על שבועה. אָמַר לִיה אבימי,
 76 אֵישֶׁתְּבִשְׁתָּ – טעית בסברתך, שְׁהָרִי בשעת שבועה הראשונה
 77 שנשבע שלא אכל והאמת היא שכבר אכל, יִצְאָה מִפִּי הַשְׁבוּעָה
 78 לְשִׁקְרָה והלכה לה, ומה שחזר ונשבע שוב שלא אכל, היא שובעת
 79 שקר נוספת ויש לחייבו אף על שבועה זו.
 80 חזר אבימי ושאל את עיפא: אם אמר 'שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל תִּשַׁע
 81 תַּאנִּים, וְחִזֵּר ואמר 'שבועה שלא אוכל עֶשְׂרֵת תַּאנִּים, ואכל עשר
 82 תַּאנִּים בהעלם אחד, מַהוּ. הַשִּׁיב לו עיפא: חַיִּיב הַנִּשְׁבַּע עַל כָּל אַחַת
 83 וְאַחַת מִשְׁבוּעוֹתָיו, משום שאין השבועה השנייה בכלל הראשונה.
 84 אָמַר לִיה אבימי, אֵישֶׁתְּבִשְׁתָּ, הֲרִי אֵי תִשַׁע תַּאנִּים לֹא אֶכְלֵל מִחַמַּת
 85 שבועתו הראשונה, כֵּל שֶׁכֵּן שְׁעֶשְׂרֵת לֹא אֶכְלֵל, ונמצא שכשנשבע על
 86 תשע נכלל בזה גם עשר ולא נוסף איסור שבועה השנייה, ומשום כך
 87 אינה חלה ואין לחייבו אלא מחמת השבועה הראשונה.
 88 חזר אבימי ושאל את עיפא: אם אמר 'שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל עֶשְׂרֵת
 89 תַּאנִּים, וְחִזֵּר ואמר 'שבועה שלא אוכל תִּשַׁע תַּאנִּים, מַהוּ. הַשִּׁיב לו
 90 עיפא: אֵינִי חַיִּיב אֶלָּא אַחַת, כיון שהשבועה השנייה כלולה
 91 בראשונה, ואין שבועה חלה על שבועה. אָמַר לִיה אבימי,
 92 אֵישֶׁתְּבִשְׁתָּ, הֲרִי מִחַמַּת שְׁבוּעוֹתָ דוּקָא עֶשְׂרֵת תַּאנִּים הוּא דִלָּא אֶכְלֵל,
 93 הָא (אבל) תִּשַׁע תַּאנִּים מִיָּהָא אֶכְלֵל – מכל מקום הותר לו לאכול
 94 אף לאחר שבועתו הראשונה, ואם כן, אף השבועה השנייה חלה כיון
 95 שמחמתה נאסר אף בתשע תַּאנִּים שהותרו לו עד עתה, וכשיאכל
 96 תשע תַּאנִּים יתחייב מחמת שבועתו השנייה, וכשיאכל את העשירית
 97 יתחייב שוב מחמת שבועתו הראשונה.
 98 אביי מביא אופן של נשבע עשר ותשע בו הדין כדברי עיפא: אָמַר
 99 אַבְימי, אף שדברי עיפא נדחו, וְיִמְנִין דְּמִשְׁבַּחַת לָהּ לְהָא דְעֵיפָא –
 100 פעמים אתה מוצא שהדין הוא כדברי עיפא האחרונים, שאם נשבע
 101 שלא יאכל עשר ושוב נשבע שלא יאכל תשע אינו חייב אלא אחת,
 102 וְכִדְבְּרֵי רַבָּה. דְּאָמַר רָבָה, אדם שאמר 'שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל
 103 תַּאנִּים וְעֶנְבִּים בְּיוֹם אֶחָד', אבל תַּאנִּים לְבַדִּם לא אסר על עצמו,
 104 וְחִזֵּר וְאָמַר 'שְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל תַּאנִּים', ובזה אסר אף אכילת
 105 תַּאנִּים לְבַדִּם, ובאופן זה חלו שתי השבועות וכשיאכל תַּאנִּים
 106 מתחייב מחמת שבועתו השנייה, וכשמוסיף ואוכל באתו היום ענבים
 107 חייב אף מחמת שבועתו הראשונה,

1 ואם אכל את שְׁתִּיתָן בְּמִזְדָּה, שזכר את השבועה בשעת אכילתו,
 2 הדבר תלוי בסדר אכילתו. אֶכְלֵתִי לְתַנְאִיהָ וְחִזֵּר אֶכְלֵתִי לְאֵיפִוּרֶיהָ
 3 – אם אכל קודם את ככר התנאי ולאחריה את ככר האיסור, נמצא
 4 שאכילתו הראשונה במזיד היתה בכלל 'האדם בשבועה' וחלה
 5 השבועה ונאסרה הככר השנייה, וכשחזר ואכלה במזיד מִיְחִיִּיב עליה
 6 מלקות.
 7 אבל אם קודם אֶכְלֵתִי לְאֵיפִוּרֶיהָ, וְחִזֵּר אֶכְלֵתִי לְתַנְאִיהָ, דין זה תלוי
 8 בַּפְּלוּגְתָּא – במחלוקת דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ (לעיל א) בדין התראת
 9 ספק. והיינו, לְמַאן דְּאָמַר, הַתְּרָאָה סַפֵּק שְׁמָה הַתְּרָאָה – שהתראת
 10 מועילה לחייב גם אם בשעת ההתראה יש ספק האם המותרת יעבור
 11 על איסור, אם כן אף באופן זה חַיִּיב, משום שמה שהתרו בו קודם
 12 אכילת האיסור שאם יאכל גם את התנאי יתברר למפרע שבאכילה
 13 הראשונה עבר על שבועתו הועילה לחיוב. אבל לְמַאן דְּאָמַר
 14 שהתראת ספק לֹא שְׁמָה הַתְּרָאָה – אינה מועילה כהתראה ואין
 15 לחייב מחמתה, באופן זה הוא פְּטוּר על אכילתו, משום שבזמן
 16 שהתרו בו על האיסור היה ספק האם אכן יאסר עליו, שהרי אם לא
 17 יאכל את התנאי לא תיאסר עליו ככר האיסור, ואין זו התראה ואינו
 18 לוקה.
 19 רבא מביא אופן נוסף: תִּלְאָן זֵו בִּזוּ, כלומר, אם נשבע לֹא אוֹכֵל ככר
 20 זֵו אִם אוֹכֵל את זֵו, ולא אוֹכֵל את זֵו אִם אוֹכֵל את זֵו, ובאופן זה,
 21 שותיה תנאי ושתיהן איסור, וְאֶכְלֵל את זֵו (אחת מהכברות) בְּזֵדוֹן
 22 עֲצָמָה וּבְשִׁנְגָת הַכִּירְתָּה, כלומר, זכר באכילת הראשונה שנשבע
 23 עליה שתיאסר עליו אם יאכל את האחרת, אבל לא זכר שאכילה זו
 24 תנאי לאסור את האחרת, וחלה השבועה על הראשונה ולא על
 25 השנייה, וְכֵן אכל את זֵו (השנייה) בְּזֵדוֹן עֲצָמָה וּבְשִׁנְגָת הַכִּירְתָּה,
 26 פְּטוּר על שתייהן מהחייבים הנובעים מאכילת השנייה. על הראשונה
 27 פטור מקרבן אף שאכילת ככר התנאי שלה היתה בשוגג, משום
 28 שאכילת האיסור שמחמתה מתחייב לא היתה בשוגג. ועל השנייה
 29 פטור ממלקות על אף שאכלה בודון עצמה, משום שבשעת האכילה
 30 הראשונה לא זכר שהיא תנאי לזו, ולא היתה שבועת ככר זו בכלל
 31 'האדם בשבועה' וכל חלה ככלל. ואם אכל את זֵו הראשונה בְּשִׁנְגָת
 32 עֲצָמָה וּבְזֵדוֹן הַכִּירְתָּה, כלומר, שלא זכר שנשבע עליה לאסרה,
 33 אבל זכר שאכילתה תנאי לאסור את השנייה, וְזֵו השנייה בְּשִׁנְגָת
 34 עֲצָמָה וּבְזֵדוֹן הַכִּירְתָּה, כלומר, לא זכר שנשבע עליה לאסרה, אבל
 35 זכר שבאכילתה נאסרת הראשונה למפרע, חַיִּיב קרבן על אכילת
 36 השנייה, משום שבאכילת הראשונה זכר שהיא תנאי לזו והרי הוא
 37 בכלל 'האדם בשבועה' וחלה השבועה לאוסרה, וכיון שאכלה בשוגג
 38 חייב קרבן. אבל אכילת הראשונה אינה מחייבת, כיון שבשעת
 39 אכילתה לא זכר שנשבע עליה, ואין שבועתה בכלל 'האדם
 40 בשבועה'. ואם אכל את שְׁתִּיתָן בְּשִׁנְגָת פְּטוּר על שתייהן, כיון
 41 שבשעת האכילה הראשונה שמחמתה ראויות השבועות לחול לא
 42 זכר שנשבע, ואינו בכלל 'האדם בשבועה'. ואם אכל שְׁתִּיתָן בְּמִזְדָּה,
 43 אֵישֶׁתְּבִי – על אכילת השנייה מִיְחִיִּיב מלקות, כיון שבאכילה ראשונה
 44 זכר שבאכילתו נאסרת השנייה, וכיון שאכלה במזיד לוקה. אבל
 45 אֶרְאִישׁוֹנָה, שאיסורה מתברר רק לאחר אכילת השנייה, דינה תלוי
 46 בַּפְּלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרִישׁ לְקִישׁ בדין התראת ספק, לשיטת רבי
 47 יוחנן שהתראת ספק מועילה, חייב מלקות, לפי שהועילה ההתראה
 48 שהתרו בו קודם האכילה שאם יאכל את השנייה יתחייב למפרע על
 49 אכילת הראשונה. ולריש לקיש שהתראת ספק אינה התראה, פטור
 50 ממלקות, כיון שבשעת ההתראה היה ספק האם יאכל את השנייה
 51 ויברר שאכילת הראשונה היתה באיסור.
 52 רב מרי מוכיח כדברי רבא: אָמַר רַב מְרִי, אָף אֵנִי נִמִּי תִנְיָא – אף
 53 אנו שנינו משנה (נדרים ב) כדברי רבא שהנשבע על דבר ותלאו
 54 בעשיית תנאי ולא זכר את שבועתו בשעת קיום התנאי, אין השבועה